

Nou-vorbirea pandemică și post-pandemică. Realitate, discurs, putere (Pandemic and Post-pandemic Newspeak. Reality, discourse and power)

Dragoș DRAGOMAN

Abstract

New-speak is to be unraveled as the ultimate process of transition from one dominant logic to another. Generally, before new-speak, the reality is mastered through a complex process of change of rationally constructed arguments. Public space is conceived as being produced by a long series of interactions that are permanent, consistent, multiple and free of all constraint. A market of rationally constructed arguments works for both the consistency of a community as well as for the consolidation of objectivity. With censorship, self-refraining, threats and menaces, the long lasting interactions on a free basis are no longer valid. The official power discourse that replaces common objectivity fosters a completely new reality, enforced by the overwhelming control of all kinds of old and new media. With the current epidemic situation in Romania, the official power discourse and the widespread coercion push the individuals once again in what was familiar to their parents and grand-parents, namely into a simulated external conformity, making thus room for an internal, yet quit personal inner liberty.

Keywords: *new-speak; compliance; submission; democracy; objectivity; Romania*

Introducere

Definirea realității și limbajul se află întotdeauna în legătură. A gândi despre ceva se însoțește adesea de a împărtăși cu alții despre acel „ceva”. Nu este de mirare că limbajul este folosit în analiză drept un indicator a ceea ce este dominant la nivel social ca fenomen sau mecanism. Schimbarea bruscă, abruptă și nenaturală, în sens de evoluție organică, a limbajului nu înseamnă doar schimbarea unei realități, ci de multe ori „construirea” unei realități. Această construcție rapidă a unui nou limbaj, a unei noi vorbiri, nu urmează calea naturală a negocierii sociale a adevărului derivat dintr-o realitate comună, ci exprimă o dorință ideologică imperioasă de a impune o nouă realitate, consolidată prin toate mecanismele sociale și politice de putere. Deși discursul de putere este intim legat de „confecționarea” unei realități și de eterna justificare a poziției de putere, nou-vorbirea este fenomenul accelerat de transformare a însuși materialului lingvistic ce formează discursul.

Decantarea accelerată a discursului de putere în forma nou-vorbirii este astăzi vizibil în exprimarea noii realități pandemice. Deși discursul poate fi privit ca o meta-narațiune mai amplă cu privire la noua lume ce va să vină, ce este important aici este descrierea transformării limbajului ca expresie a noii realități „fasonate” de mecanismele de putere. Ca atare, articolul de față nu este unul legat de micro-biologie sau de epidemiologie, ramuri ale medicinei cu reguli specifice, ci este legat de felul în care un mecanism de putere de stat modelează lutul (devenit) moale al limbajului, de felul în care realitatea comună, dată tuturor, nu mai provine dintr-o experiență comunitară, ci dintr-o dorință de putere.

Realitate, obiectivitate și comunitate

Așa cum remarca H.-R. Patapievici într-un cunoscut eseu despre absența pieței ideilor, preluând o remarcă de-a lui Charles Sanders Peirce, există o legătură intimă între comunitate și obiectivitate¹. Geneza adevărului comunitar, am putea spune, are loc ca urmare a unei interacțiuni consistente între diferiți purtători de realitate socială. Interacțiunea inter-subiectivă dintre indivizii cuprinși în schimburi cognitive mutuale nu duce la subiectivism. Real nu este ceea ce reprezintă rezultatul unei reflecții separate și el nu depinde de bunul plac al cuiva, ci de obiectul prezent în reflecția la care este condamnată să ajungă orice investigație, anume la adevăr². Iar acest adevăr este unul construit de interacțiunea celor aflați în schimbul de semnificații. Arbitrariul în construirea realității, anume ceea ce ar putea crede unul sau altul, un număr limitat de oameni, este eliminat tocmai prin numărul foarte mare de indivizi care participă la schimburile inter-subiective. „Normalizarea” descrisă de psihologia socială experimentală ca fenomen de normare, negociere, ajustare a observațiilor individuale joacă același rol în construirea realității³. La fel, obiectivitatea este asigurată de existența unei comunități, iar comunitatea este intim definită de obiectivitatea pe care o împărtășesc membrii ei. Pentru ca obiectivitatea să ia naștere din comunitatea care-i este transcendentă, este nevoie de schimburi inter-subiective care să fie continue, multiple, permanente și libere⁴. Această comunitate îi conferă individului acces la o realitate cu sens, o realitate obiectivă tocmai pentru că ea depășește limitarea subiectului izolat, considerat failibil în cunoaștere. Tocmai de aceea individul este înlocuit înlocuit de o comunitate atât de largă, încât sensul realității să devină obiectiv⁵.

Consensul care-i face pe oameni să formeze o comunitate și să trăiască împreună o realitate obiectivă, cu sens, nu poate fi niciodată obținut doar prin putere. Deși mecanismul de putere funcționează în sens unidirecțional, el încearcă în zadar să construiască o realitate care să fie acceptată natural. Deși succesul său aparent este covârșitor, întotdeauna aparențele pe care le impune prin coerciție de orice fel se surpă atunci când puterea slăbește. Altfel spus, obiectivitatea nu poate fi obținută prin decret, în ciuda sau tocmai din cauza forței ne-naturale care modelează în mod arbitrar realitatea. Științele sociale și filosofia socială, în genere, și-au făcut în ultimele două sute de ani un titlu de glorie din a dărâma mecanismele de putere care generează un arbitrar al realității, fie ele bazate pe puterea personală, pe cea a tradiției,⁶ a birocrăției moderne⁷ sau a științei oficiale⁸, confirmând teza inter-subiectivității ca metodă de a genera o comunitate transcendentă constituirii realității. Știința modernă însăși a încetat să mai fie înțeleasă drept operă inspirată a unei minți izolate, ci mai curând drept o comunitate generată de practici științifice comun acceptate, ce pune în operă cu succes satisfăcător o știință „normală”, deci obiectivă⁹.

Dar nu sunt doar marii maeștri ai suspiciunii moderne (Marx, Nietzsche și Freud) cei care s-au aplecat asupra mecanismelor de putere ce constrâng formarea unei realități, ci și cei care au denunțat utilizarea constrângerii eficiente tipice birocrăției moderne în afirmarea unei realități și transformarea societății. Uneori, birocrăția statului modern i-a dat o mână de ajutor chiar și

¹ Horia-Roman Patapievici, *Despre idei & blocaje. O modestă propunere de a regândi cultura română pornind de la ceea ce îi lipsește, fără a renunța la ceea ce, în aparență, îi prisosește*, Humanitas, București, 2007.

² *Ibidem*, p. 77.

³ Willem Doise, Jean-Claude Deschamps, Gabriel Mugny, *Psihologie socială experimentală*, Polirom, Iași, 1996.

⁴ Horia-Roman Patapievici, *Despre idei & blocaje*, p. 77.

⁵ *Ibidem*, p. 76.

⁶ Friedrich Nietzsche, *Humain, trop humain*, Librairie Generale Francaise, Paris, 1995.

⁷ Michel Foucault, *Histoire de la folie a l'ageclassique*, Gallimard, Paris, 1972.

⁸ Artur Koestler, *Lessomnambules. Essai sur l'histoire des conceptions sur l'Univers*, Calmann-Levy, Paris, 1960.

⁹ Thomas Kuhn, *Structura revoluțiilor științifice*, Humanitas, București, 2008.

Bisericii, în statele catolice și protestante, precum Republica Geneva¹⁰, în transformarea și îndreptarea unor practici derivate din credința oficială în vrăjitorie¹¹. Alteori, îngemănate, ele au distrus cultura populară și au unificat din punct de vedere cultural teritoriile întinse, impunând o realitate unică a unității de limbă și cultură națională¹². Mai târziu, sub forma statului totalitar atotputernic, birocrația modernă a încercat alterarea structurii intime a omului și a umanității, ca spațiu propice de viață, din considerente legate de perfecționarea artificială a societății bazată pe rasă sau pe clasă socială. A făcut asta mai ales atunci când a constatat că omenirea este un material contorsionat, imperfect, inestetic dar perfect maleabil, ce se pretează ingineriei sociale¹³, cu scopul obținerii perfecțiunii pretins raționale, de fapt iraționale, căci plecată dintr-o concepție izolată, arbitrară, personală.

Mai cu seamă în acest ultim caz, birocrațiile totalitare moderne au încercat să-și impună cu forța tabuurile, punctele izolate de vedere, idiosincraziile și să le confere statut de realitate ultimă, în ciuda evidențelor¹⁴. Ele au distrus astfel spațiul public, spațiu de libertate individuală și de autonomie comunitară, dând putere de lege acestor puncte de vedere limitate¹⁵. Inevitabil, ele au trebuit să modifice inclusiv limbajul, pentru a fi în acord cu noile realități. Astfel, nou-vorbirea poate fi văzută atât ca dovadă de conformism social al indivizilor supuși în fața mecanismului de opresiune socială, cât și ca intenție deliberată de transformare a realității. Altfel spus, nou-vorbirea pandemică pe care o ilustrăm mai jos, alături de mecanismele unidirecționale de „confeționare” a realității, poate fi atât acel „newspeak” folosit de Orwell pentru a descrie o limbă generată ficțional în scopuri ideologice¹⁶, o limbă capabilă să spună opusul a ceea ce simțul comun percepe, cât și acel „Ketman” folosit de Milosz pentru a descrie mecanismele lingvistice și comportamentale de conformare ideologică implicită¹⁷.

„Novlimba” sau nou-vorbirea, așa cum o numim aici, are aceeași funcție de conformare la o realitate construită prin forța birocrației, cât și de semn de apartenență la noua clasă de putere, adică devine un limbaj ce pretinde că oferă acces la favorurile, numite acum „avantaje”, ale noului statut conferit de conformismul ideologic. Deși îmbrăcată în jargon științific medical, nou-vorbirea pandemică nu explică lumea socială și nici nu are această intenție. Fiind generată de un centru de putere, nou-vorbirea nu poate juca funcția autonomă de a conecta indivizi egali și de facilita schimburi inter-subiective care să fie continue, multiple, permanente și libere, precum la Peirce. Ea este materialul vizibil al unei structuri de putere ce își impune, prin forța normelor emanate de aparatul birocratic, punctul de vedere.

Nou-vorbirea pandemică: sănătate, boală, suspiciune

La Orwell, „newspeak” avea rolul de a simplifica limbajul, atât lexical, cât și gramatical, pentru a face imposibilă exprimarea unor concepte subversive, precum identitate personală, auto-exprimare și voință individuală liberă, devenite crime de gândire. La Milosz, „Ketman” este o tehnică de camuflare a oricărei opinii considerată periculoasă, fie ea manifestată verbal sau prin

¹⁰ Stefan Zweig, *Lupta în jurul unui rug. Castello împotriva lui Calvin*, Humanitas, București, 2016.

¹¹ Carlo Ginzburg, *Les batailles nocturnes. Sorcellerie et rituels agraires au XVIe et XVIIe siècles*, Flammarion, Paris, 2019.

¹² Robert Muchembled, *Culture populaire et culture des élites dans la France moderne (XVe – XVIIIe siècle)*, Flammarion, Paris, 1978.

¹³ Isaiah Berlin, *Lemnul strâmb al omenirii*, Humanitas, București, 2021.

¹⁴ Artur Koestler, *Întuneric la amiază*, Humanitas, București, 2002.

¹⁵ Karl R. Popper, *Societatea deschisă și dușmanii ei*, Humanitas, București, 2017.

¹⁶ George Orwell, *O mie nouă sute optzeci și patru*, Polirom, Iași, 2019.

¹⁷ Czeslaw Milosz, *Gândirea captivă*, Humanitas, București, 2008, p. 77.

gesturi, mimică, poziția corpului. Mai mult, această tehnică implică uneori și afirmarea „adevărului” oficial, cu păstrarea lucidității interioare, cu refugiul permanent în adevărul interior, tocmai pentru a putea face față imensei presiuni exterioare. În cazul analizat aici, modificarea limbajului acoperă o alterare a logicii aristotelice clasice, o cerere expresă pentru claritate și obiectivitate. În *Categorii*, Aristotel descrie tehnica necesară obiectivității și imparțialității în formularea judecăților¹⁸. Un obiect nu poate face parte concomitent din două sau mai multe categorii diferite, sub sancțiunea distrugerii argumentului logic: fie nu există mai multe categorii și atunci obiectul este corect încadrat în singura categorie existentă; fie există mai multe obiecte diferite și atunci ele sunt corect încadrate în diferite categorii; altă variantă nu este logic plauzibilă. Renunțarea la logica aristotelică este posibilă doar dacă cel care construiește un astfel de argument îl impune cu forța. Atunci el devine un argument de putere, susținut și răspândit de un discurs de putere, așa cum vom vedea mai jos. Cea care este pusă tot timpul în discuție este, în final, cauzalitatea logică. Lipsa unei înțelegeri comune, libere și raționale a cauzalității nu poate fi acoperită decât de discursul de putere, cel care își impune versiunea particulară și o transformă în „oficială” cu ajutorul puterii birocrăției de stat.

Apariția, răspândirea și dezvoltarea noului virus a dat naștere, pentru prima dată după căderea comunismului în 1989, la o transformare a limbajului, necesară pentru agenții de putere în vederea redefinirii realității. Numărul și cauza morților, în primăvara anului 2020, au fost obiectul primei schimbări lingvistice. Pe lângă numărul necunoscut de morți „de” virus, rapoartele oficiale vorbeau de o serie semnificativă de morți „cu” virus. Deși diferența este una ușor de sesizat logic, ea s-a impus foarte repede. A spune despre cineva că a murit „de” regretul că nu a apucat în viață să viziteze Franța este cu totul altceva cu a spune că a murit „cu” regretul că nu a vizitat Franța. Deși în termeni medicali se puteau invoca și de altfel s-au invocat „comorbidități” în număr semnificativ diferit de la caz la caz, problema nou-vorbirii rămâne validă, pentru că noua orientare medicală nu a afectat modul în care se raportează decesele „de” cancer, „de” atac vascular-cerebral, „de” ciroză hepatică ș.a.m.d.

Odată cu răspândirea virusului, vaccinarea a fost impusă de autoritățile publice drept unica soluție pentru limitarea și stoparea acesteia. Fără un consens în lumea experților, asupra căruia voi reveni mai jos, nou-vorbirea s-a impus și aici pentru a întări versiunea oficială cu privire la unicitatea soluției de politică sanitară. În fața reticenței multor cetățeni de a se vaccina, termenul folosit din ce în ce mai frecvent a fost „imunizare”, care să înlocuiască „inoculare”, „vaccinare”, „administrare”. Nou-vorbirea a produs un efect secundar, anume lipsa logică a motivării cazurilor de persoane vaccinate, dar care totuși dezvoltă boala. „Imunizarea” nu mai poate fi un concept care să păstreze măcar ideea, posibilitatea, ca cineva vaccinat să dezvolte boala. Astfel, răspunsul Comitetului Național de Coordonare a Activităților privind Vaccinarea împotriva COVID-19 (CNCAV) nu este unul medical sau chiar micro-biologic, ci este unul pur statistic. CNCAV spune că este normal să fie tot mai multe persoane depistate dintre vaccinați, pentru că numărul persoanelor vaccinate este în creștere. „Pe măsură ce numărul persoanelor vaccinate crește, este firesc ca, din totalul cazurilor confirmate, un procent semnificativ să fie din rândul acestei categorii. Raportat la populația expusă, procentul celor pozitivi din rândul populației vaccinate este semnificativ mai scăzut, comparativ cu cei nevaccinați”¹⁹. Deși există 15% cazuri înregistrate la persoane vaccinate cu schemă completă (2 doze în octombrie 2021),

¹⁸ Aristotel, *Categorii*, Humanitas, București, 1994.

¹⁹ CNCAV, „Întrebări și răspunsuri”, 21 iulie 2021, <https://vaccinare-covid.gov.ro/daca-vaccinurile-sunt-eficiente-de-ce-exista-o-crestere-a-procentului-de-infectare-in-randul-persoanelor-vaccinate/> (consultat la 15 octombrie 2021).

ele sunt semnificativ statistic mai mici atunci când sunt raportate la 100.000 de cazuri de vaccinați, respectiv nevaccinați sau când sunt raportate pe grupe de vârstă.

În ciuda logicii deficitare de mai sus, „imunizarea” prin vaccin a devenit sinonimă cu „sănătatea”, iar lipsa vaccinării sinonimă cu „risc”, „boală”, „contaminare”, în ciuda evidenței recunoscute chiar de către CNCAV, cum că există risc de îmbolnăvire și pentru cei vaccinați cu schemă completă. Difuzată pe larg în mass-media, nou-vorbirea a preluat această realitate, pe care discursul de putere o elaborează. Aceasta contorsionează și logica formală, cum ar fi folosirea diatezei pasive în ceea ce privește vaccinarea minorilor. În mod oficial, începând din iunie 2021, copiii cu vârsta mai mare de 12 ani se pot vaccina²⁰. Diateza activă folosită acoperă faptul că ei pot fi doar vaccinați, fiind minori. Ca și în cazul adulților nevaccinați, copiii au devenit ținta suspiciunilor de răspândire a bolii. Discursul de putere insistă chiar asupra situației lor de minori, punând sub semnul întrebării dreptul părinților sau al tutorilor lor legali de a decide asupra vaccinării. La *Digi24*, medicul Emilian Imbri le amintește părinților reticenți în fața vaccinării minorilor că, în final, „copiii nu sunt proprietatea părinților”²¹. Mai tranșant, realizatorul TV de la *Digi24*, aflat în discuție directă cu Ministrul Educației, le cere profesorilor, școlii în general, „să-i scape pe copii de părinții lor”, „asta trebuie să facă școala”²². În ciuda retractării ulterioare²³, discursul de putere invocă forța pentru a-i scoate pe copii de sub tutela părinților, considerând refuzul părinților un obstacol major în calea vaccinării minorilor.

Eficiența și siguranța vaccinurilor, dar și a celorlalte măsuri de prevenție a infectării cu virus, măști faciale, distanțare fizică, carantină de noapte sau carantină zonală, toate distorsionează logica aristotelică. Ele sunt elemente verbale destinate a reorganiza percepția realității, la fel cum fac „newspeak” sau „Ketman”. Dacă vaccinurile sunt, așa cum afirmă CNCAV, sigure și eficiente, de ce autorizarea lor pe piața europeană a medicamentelor și dispozitivelor medicale este provizorie? Dacă se știe deja că sunt eficiente și sigure, de ce se înregistrează în continuare efectele adverse? Dacă sunt sigure și eficiente, de ce producătorii lor sunt exonerati de răspundere civilă de către Guvernul României, care achită din bani publici eventuale despăgubiri decise de instanțele de judecată în caz de deces sau de vătămare gravă a persoanei? Mai mult, vaccinurile sunt testate sau în curs de testare? Dacă sunt deja testate, de ce se vorbește în continuare despre un experiment „în lumea reală”? Cum s-a făcut trecerea oficială de la „vaccinurile (sigure și eficiente) imunizează” la vaccinurile „oferă o protecție” semnificativă, atunci când sunt comparate statistic grupuri de studiu clinic?

Prin informare oficială, vaccinurile îți oferă șansa unei forme mai ușoare a bolii, dar există și persoane vaccinate cu schemă completă care au decedat. În logica inversă infectării și deceselor „cu” virus, unde co-morbiditățile sunt secundare infectării, decesul persoanelor cu

²⁰ „Copiii cu vârsta de 12 ani și peste se pot vaccina anti-Covid începând de miercuri”, *Digi24.ro*, 1 iunie 2021, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/sanatate/copiii-cu-varsta-de-12-ani-si-pestese-pot-vaccina-anti-covid-incepand-de-miercuri-1548583> (consultat la 15 octombrie 2021). Poza care însoțește articolul arată un copil fericit, zâmbind în timp ce-și expune camerei fotografice plasturele de pe umăr.

²¹ „Medicii fac apel la părinți: Fiecare își asumă. Poți sta cu gândul „c-ai salvat copilul de la vaccin” sau în timp să-ți blestemi zilele”, *Digi24.ro*, 27 august 2021, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/medicii-fac-apel-la-parinti-fiecare-isi-asuma-poti-sta-cu-gandul-c-ai-salvat-copilul-de-la-vaccin-sau-in-timp-sa-ti-blestemi-zilele-1647335> (consultat la 15 octombrie 2021).

²² Ionel Sclavone, „Cosmin Prelipceanu, derapaj în direct: „Școala trebuie să-i scape pe copii de părinți”. Reacția ministrului Educației”, *Evenimentul Zilei*, 29 septembrie 2021, <https://evz.ro/cosmin-prelipceanu-derapaj-in-direct-scoala-trebuie-sa-i-scape-pe-copii-de-parinti-reactia-ministrului-educatiei.html> (consultat la 15 octombrie 2021).

²³ „Dragi părinți, lăsați-i pe copii să fie mai buni ca voi”, *Digi24.ro*, 01 octombrie 2021, <https://www.digi24.ro/opinii/dragi-parinti-lasati-i-pe-copii-sa-fie-mai-buni-ca-voi-1687429> (consultat la 15 octombrie 2021).

schemă completă aduce co-morbiditățile în prim plan, drept cauză certă a deceselor. Astfel, ele decedează „de” afecțiunile pe care le au, în ciuda vaccinului, în timp ce alții mor „cu” virusul, dacă nu au reușit sau au refuzat vaccinul. Utilizarea interesată a prepozițiilor este, de fapt, înfrângerea logicii aristotelice, ce ne poate conduce la obiectivitate. Subiectivitatea devine, astfel, obiectivă doar printr-un mecanism eficient de putere.

La fel se întâmplă și în cazul percepției subiective a mărimii fenomenelor. Confuzia creată la nivel mental, pe care nou-vorbirea nu face decât să o exprime, face imposibilă comparația rațională a realității percepute. Campania de frică, ce inundă mijloacele de comunicare în masă și discursul oficial, cea care folosește recuzita filmelor de groază pentru a inocula percepția catastrofei, nu permite nici o clipă utilizarea pură a rațiunii. Etologia a descoperit felul în care animalele, dar și omul, reacționează la stimuli și a explicat mecanismele larg utilizate de către marketingul contemporan pentru a induce afecte și comportamente strategic orientate. Este vorba aici fie de păpușile cu chip de bebeluș, ce trezesc mecanisme innăscute de protecție și grijă maternă, fie de alimentele slab nutritive, ieftine, dar crocante, dulci, sărate pe bază de gluten, ce provoacă epidemia modernă de boli digestive²⁴. Cel mai importat lucru observat de Lorenz, însă, este cel legat de comportamentele cu motivație multiplă. Există puține cazuri în care se poate observa efectul inhibitor complet al unui sistem de comportament asupra altuia. Excepția este comportamentul de fugă, datorită importanței sale pentru conservarea speciei. La om, declanșarea lui duce la inhibarea tuturor celorlalte sisteme de comportament innăscut, funcțiile superioare ale învățării și utilizarea discernământului. Altfel spus, frica îndobitocește²⁵.

Aceasta este sursa confuziei pe care o perpetuează raportările oficiale despre decesele „cu” virus. Raportate la alte boli, precum cele cronice grave, ratele de supraviețuire și vindecare sunt foarte mari. Dacă luăm un exemplu absolut aleatoriu, raportarea oficială din 6 mai 2021, se înregistrau la nivel național 11.062.527 infectări, 1.005.623 vindecări și 28.710 decese, în intervalul care începe cu data de 16 martie 2020, ziua declarării oficiale a stării de urgență, și se încheie la data raportării. Astfel calculată, rata de deces este de 2,7% din cei depistați ca infectați. Cum populația totală a României este de aproape 19 ori mai mare decât numărul de infectări raportate, rata de deces general „cu” virus coboară la 0,1%²⁶. Prin comparație, rata de deces a persoanelor bolnave cu cancer este de 88% din totalul persoanelor afectate de această boală în 2019 și aflate sub tratament în evidența sistemului medical din România²⁷. Chiar și așa, confuzia este agravată de raportările suplimentare din lunile de vară din 2021. Un exemplu aleatoriu, data de 17 iunie 2021, când Grupul de Comunicare Strategică, responsabil oficial pentru gestionarea combaterii epidemiei, anunță pentru intervalul 16 iunie 2021 (ora 10) – 17 iunie 2021 (ora 10) un număr de 87 de decese, dintre care 82 au avut loc în anul 2020 și în alte luni din anul 2021, mult anterior raportării²⁸. De altfel, în fiecare zi din iunie și iulie 2021 au fost raportate cazuri din

²⁴ Konrad Lorenz, *Les fondements de l'éthologie*, Flammarion, Paris, 1984.

²⁵ *Ibidem*, p. 301.

²⁶ „Bilanț România joi: 1632 cazuri noi și 94 de pacienți decedați”, *Turnul Sfatului*, 6 mai 2021, <https://www.turnulsfatului.ro/2021/05/06/bilant-romania-joi-1-632-cazuri-noi-si-94-pacienti-decedati-181930> (consultat la 25 octombrie 2021).

²⁷ Radu Cristian, „88% dintre pacienții cu cancer aflați în tratament în 2019 au murit în pandemie. Cât pierde statul pentru că nu finanțează prevenția”, *Gândul*, 16 septembrie 2021, <https://www.gandul.ro/stiri/88-dintre-pacientii-cu-cancer-aflati-in-tratament-in-2019-au-murit-in-pandemie-cat-pierde-statul-pentru-ca-nu-finanteaza-preventia-19688585> (consultat la 25 octombrie 2021).

²⁸ Covid-19 Știri oficiale, „Buletin de presă 17 iunie 2021, ora 13”, <https://stirioficiale.ro/informatii/buletin-de-presa-17-iunie-2021-ora-13-00> (consultat la 25 octombrie 2021).

2020. Nu este de mirare că efectele psihologice sunt mai puternice la anunțul oficial de 87 de decese, decât la 5, 4, sau 3 decese²⁹. Prolungirea lunară a stării de alertă s-a făcut, deci, la 3 decese pe zi în iunie și iulie 2021, la fel cum starea de alertă era prelungită de guvern la cererea Comitetului Național pentru Situații de Urgență (CNSU) în lunile de iarnă din 2020, când numărul deceselor era mult mai mare. Nou-vorbirea a devalorizat astfel chiar „alerta”, făcând-o foarte variabilă și imposibil de raportat la un context definit de standarde logice.

Subiectivitate, cenzură și putere

Revenind la Peirce, ne amintim că există o legătură esențială între obiectivitate și comunitate. Astfel, schimbul de argumente multiple, permanente și libere este cel care asigură consistența comunității și rezistența obiectivității în fața subiectivismului. Un număr mare de agenți implicați în schimburi generează, în final, comunitatea. Felul în care birocrăția de stat, în colaborare cu o parte din corpul științific, mass-media și platformele de socializare, au ștrangulat orice schimb de idei, au cenzurat orice opinie contrară și au eliminat orice conținut scris/vorbit, ridică mari semne de întrebare asupra pretensei obiectivității științifice și politic-administrative. În sistemele totalitare, cenzura este garanția de succes dată ideologiei, atunci când este propagată de media oficială. Cenzura și auto-cenzura devin parte intimă a „Ketman”, ele îl feresc pe cel care în interiorul său se opune ideologiei oficiale de toate neajunsurile nesupunerii fățișe: pierderea prestigiului social și profesional, degradarea civică, pierderea locului de muncă, izolarea în ghetou, pierderea proprietății, a libertății și a vieții.

Prin cenzură, singura voce autorizată rămâne cea oficială, cea care propagă un punct de vedere diferit de alte puncte de vedere doar prin cantitatea de putere cu care este investit. La Orwell, dar și în viața reală a nazismului și comunismului, punctul de vedere al Partidului devine „adevăr” oficial doar prin constrângere pură și dură. Nimic rațional obiectiv, adică desprins prin dezbatere între egali, nu poate trece dincolo de zidul ideologiei oficiale, al propagandei și cenzurii. În cazul nostru, cenzura extinsă pe care o practică rețelele de socializare, platformele, ziarele și televiziunile este distinctă de cenzura de stat, dar efectele sunt identice. Pentru prima dată după 1989, când s-a realizat separarea specific democratică dintre puterea politică a guvernului și opiniile libere ale jurnaliștilor din presa scrisă, audiovizual și de pe internet, Guvernul României a finanțat în 2020 și 2021, din bani publici, trusturi de presă, posturi de televiziune și radio, dar și multe publicații online³⁰. Prin control economic guvernamental, formarea opiniilor complet libere este mult inhibată. Imixtiunea guvernului în piață, în structura economiei, în restrângerea formei de proprietate privată este periculoasă, crede Hayek, pentru că centralizarea resurselor economice înseamnă concentrarea resurselor de putere în mâna guvernului³¹. Cu atât este mai puțin probabilă formarea unei opinii publice independente de opinia guvernului, comunicată public. Catalogând drept „fals” orice contrazice opinia guvernului, comunicată publicului, mecanismul de putere inhibă orice schimb de idei, indiferent de baza lor argumentativă. De fapt, baza lor rațională este complet ignorată, deși căutarea adevărului prin argumente schimbate în mod liber este definiția oricărei comunități. Nu este de mirare că pagina guvernului pentru gestionarea informațiilor legate de virus, pagină concepută de

²⁹ Guvernul României, Ministerul Afacerilor Interne, „Informare COVID-19, Grupul de Comunicare Strategică, 14 iulie, ora 13.00”, <https://www.mai.gov.ro/informare-covid-19-grupul-de-comunicare-strategica-14-iulie-ora-13-00-2/> (consultat la 25 octombrie 2021).

³⁰ Cristian Andrei, „De unde a făcut rost guvernul Orban de 200 de milioane de lei pentru presă”, *Europa Liberă România*, 01 mai 2020, <https://romania.europalibera.org/a/de-unde-a-facut-rost-guvernul-orban-de-200-de-milioane-de-lei-pentru-presa/30587674.html> (consultat la 18 octombrie 2021).

³¹ Friedrich A. Hayek, *Drumul către servitute*, Humanitas, București, 2006.

voluntarii unei asociații neguvernamentale, dar folosită de Guvernul României, prin Autoritatea pentru Digitalizarea României și Departamentul pentru Situații de Urgență, vorbește de „știri oficiale” despre acest virus și de „informații din surse sigure”. Prezentarea opiniei guvernului drept informație din sursă sigură și informație oficială, îndemnul de a folosi doar „surse sigure” sunt completate cu aplicații specifice pentru motoarele de căutare de pe internet (Google Chrome, MozillaFirefox), capabile de „a depista știrile false”³². Posibilitatea Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) de a cenzura conținut în mediul on-line, nu doar în media tradițională scrisă și audio-video, este o extindere a controlului ideologic într-un mediu de exprimare devenit public³³. Deja, în media tradițională reglementată legal, CNA a practicat sancțiuni pentru preluarea și difuzarea unor dezbateri din Congresul Statelor Unite sau a unor emisiuni de la posturi americane (CNBC, Fox News) care priveau eficiența vaccinului și a măsurilor de sănătate publică instituite în Statele Unite sau în Uniunea Europeană³⁴. Ideea că spațiul public poate fi controlat ideologic, epurat prin metode de control al conținutului de orice nu este „sigur”, echivalența promovată dintre ne-„oficial” și „fals”, toate conduc la inhibarea oricărui exercițiu de schimb rațional de idei. Așa au făcut toate aparatele de control ideologic anterioare, de cele mai multe ori cu real succes, cel puțin pentru o perioadă de timp.

Pentru ștrangularea oricărei dezbateri care ar putea conduce la alte concluzii decât cele ideologice oficiale, conținutul media a fost „blocat”, „filtrat”, „ascuns” prin motoarele de căutare de pe internet, iar unii utilizatori au fost „interziși”, „suspendați”, de cele mai multe ori ridiculizați, defăimați, degradați public. Motivul invocat este unul ideologic, din nou, anume nerespectarea normelor comunității, deși normele nu sunt definite obiectiv, ci sunt expresia unui pur arbitrar. Din nou, ceea ce funcționează este argumentul puterii. Nu de puține ori, mulți dintre cei care au suferit degradarea, defăimarea profesională, ridiculizarea cotidiană sunt medici cu solidă reputație, cu publicații remarcate în cele mai prestigioase reviste științifice de specialitate, cu premii și distincții profesionale. Anterior impunerii versiunilor oficiale despre virus și boală, ei și-au consolidat reputația de-a lungul unei lungi cariere științifice, care i-a adus la conducerea unor centre de cercetare, laboratoare și agenții publice. În Franța, Italia, Statele Unite și alte țări occidentale, acești medici au formulat discursuri alternative despre sursa bolii, măsurile de prevenție, propuneau alte metode de tratament (molecule deja cunoscute pentru eficiență în tratarea altor infecții), dar nu susțineau versiunea oficială, care se concentrează asupra vaccinării ca singură soluție pentru împiedicarea răspândirii virusului. Mai mult, unii dintre aceștia au pus sub semnul întrebării exonerarea producătorilor de vaccin de răspundere legală și au insistat asupra posibilelor efecte nedorite ale vaccinurilor, în general, nu doar al celor recunoscute oficial în Uniunea Europeană. Deși erau oameni de știință, lucrau de multă vreme în aceeași ramură științifică și în aceleași institute de cercetare cu colegii care adoptaseră punctul de vedere oficial, efortul lor de a căuta în comun o explicație științifică și o cale de tratament a fost obstrucționat, apoi anulat prin eliminarea conținutului „neconform” din spațiul public, prin demitere sau pensionare³⁵.

³² COVID-19 Știri Oficiale, <https://stirioficiale.ro/informatii> (consultat la 18 octombrie 2021).

³³ R.C., „CNA va avea puterea de a elimina clipuri din online”, *Cotidianul.ro*, 18 octombrie 2021, <https://www.cotidianul.ro/cna-va-avea-puterea-de-a-elimina-clipuri-din-online/> (consultat la 18 octombrie 2021).

³⁴ „Răzvan Dumitrescu: În România se tace asurzitor. Rolul unui jurnalist nu este acela de agenție de PR”, *Q Magazine*, 27 octombrie 2021, <https://www.qmagazine.ro/razvan-dumitrescu-in-romania-se-tace-asurzitor-rolul-unui-jurnalist-nu-este-acela-de-agentie-de-pr/> (consultat la 28 octombrie 2021).

³⁵ Christophe Van Veen, „Didier Raoult a la retraite des Hopitaux de Marseille”, *France Bleu*, 31 august 2021, <https://www.francebleu.fr/infos/sante-sciences/didier-raoult-mis-a-la-retraite-des-hopitaux-de-marseille-1630342819> (consultat la 18 octombrie 2021).

Constrângerile ideologice nu sunt doar limitări ale posibilității de exprimare liberă, într-un schimb de idei care să conducă la obiectivitate, ele sunt și limitările comunicării științifice libere în sânul unei comunități de cercetători și practicieni profesioniști. În România, medicii care au avut puncte de vedere diferite au fost anchetați disciplinar de Colegiul Medicilor, deși abaterile de la deontologie nu sunt evidente atunci când este la mijloc doar o opinie diferită, nu un malpraxis sau o conduită vădit necorespunzătoare. Ceea ce este reprimat, prin cercetare disciplinară, este tocmai posibilitatea formulării unor judecăți independente de punctul de vedere oficial, încărcat cu puterea birocrăției de stat³⁶. Această constrângere este incompatibilă cu funcționarea unei comunități profesionale plecată pe calea căutării adevărului științific obținut prin schimb de idei, observații, ipoteze, rezultate și demonstrații. Astfel, a pune sub semnul întrebării, chiar și parțial, versiunea medicală oficială din chiar rândurile personalului medical ridică suspiciuni și nu se înțelege de ce „unii doctori preferă să umbrească informațiile științifice reale și să abuzeze de titlul oferit de diploma de licență”, crede doctorul Irina Strâmbu³⁷. Orice îndoială profesională medicală legitimă devine astfel „abuz”, în timp ce nou-vorbirea promovează „beneficiile” vaccinării, mult mai mari decât efecte adverse (miocardită, pericardită, tromboze).

Președintele Colegiului Medicilor din România (CMR), Daniel Coriu, susține suspendarea exercitării profesiei de către orice medic dacă prezintă teorii care nu sunt validate științific. Deși *Legea 95/2006* prevede cercetarea disciplinară, președintele CMR consideră că trebuie asimilată abaterii disciplinare toate opiniile propagate „prin orice mijloc de comunicare” și care sunt „nefundamentate științific, false și care periclitează sănătatea publică”³⁸. Ștrangularea oricărei dezbateri științifice publice nu lasă loc liber decât unei singure versiuni cu „fundament științific”, anume cea publică, oficială, însușită de medici și de puterea guvernamentală, fără a se mai face distincția între vectorii și sensul comunicării. Odată devenită „oficială”, opinia devine „științifică” și invers. Devenit „științific” prin inhibarea dezbaterii, un punct de vedere particular este îmbrățișat de puterea politică. Astfel, tot ceea ce susține guvernul este „științific”, de unde și mesajul transmis de discursul guvernamental de-a lungul crizei sanitare, conform căruia deciziile nu sunt politice (deci cu răspundere publică), ci științifice, dictate de „specialiști”, deci de particulari (fără răspundere publică). Tocmai acesta este sensul „societății închise” descris de Popper, adică transformarea unei opinii private, un tabu de orice fel, o prejudecată oarecare, o credință limitată la un grup restrâns, în normă, în lege, deci obligatorie pentru toți. Astfel dispare orice spațiu al libertății individuale bazate pe diferență, un spațiu care înainte era prielnic viețuirii tuturor, pentru că spațiul social liber se genera prin despărțirea normei generale de prejudecată, tabu, opinie particulară, oarecare³⁹.

³⁶ „Medicul care a contestat pandemia suspendat în cadrul UMF Iași. «Dragi studenți, vă rog să nu mă contactați nici măcar online în perioada carantinării mele» a transmis acesta”, *G4Media.ro*, 09 iulie 2021, <https://www.g4media.ro/medicul-care-a-contestat-pandemia-suspendat-in-cadrul-umf-iasi-dragi-studenti-va-rog-sa-nu-ma-contactati-nici-macar-on-line-in-perioada-carantinariei-mele-a-scris-acesta-pe-facebo.html> (consultat la 25 octombrie 2021).

³⁷ Anda Mețac, „Infertilitatea, miocarditele și tromboza – vaccinarea, între mituri și adevăr”, *România Curată*, 26 octombrie 2021, <https://www.romaniacurata.ro/infertilitatea-miocarditele-si-tromboza-vaccinarea-intre-mituri-si-adevar-i/> (consultat la 28 octombrie 2021).

³⁸ R.C., „Medicii, vizați de sancțiuni radicale pentru dezinformare”, *Cotidianul.ro*, 18 octombrie 2021 <https://www.cotidianul.ro/medicii-vizati-de-sanctiuni-radicale-pentru-dezinformare/> (consultat la 18 octombrie 2021).

³⁹ Karl R. Popper, *Societatea deschisă și dușmanii ei*.

Nou-vorbirea și libertățile cetățenești: discriminare, „triere”, constrângere

Dar nimic nu exemplifică mai bine felul în care nou-vorbirea rescrie înțelesul cuvintelor cu care logica aristotelică funcționa anterior. Introducerea unui „certificat verde” european pentru urmărirea evoluției bolii în cazul celor care sunt vaccinați împotriva virusului, se află în perioadă de convalescență sau realizează un test RT-PCR sau test antigen rapid pentru determinarea stării de infectare cu virus a ridicat de la început întrebări etice. Cum putem folosi un „pașaport de liberă trecere” fără să discriminăm, când discriminarea are la bază chiar ideea diferențierii, a separării unui obiect de o clasă de alte obiecte? Deși Comisia Europeană a prezentat un certificat digital pentru a impune restricții de călătorie internaționale în vederea încetinerii răspândirii virusului, ea a insistat ca utilizarea lui să fie nediscriminatorie⁴⁰. Guvernele naționale ale statelor membre urmau să adopte recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 13 octombrie 2020 privind o abordare coordonată referitoare la restrângerea liberei circulații. În logica formulată de burocrăția europeană, guvernele naționale au promovat „certificatul verde”, anunțând că vaccinarea nu este obligatorie (din moment ce există posibilitatea testării) și că „certificatul” nu va fi discriminatoriu. Imediat însă cei care nu dovedesc posesia acestui certificat se supun riscului unui tratament diferit, legat de restricții suplimentare precum carantina și autoizolarea la intrarea pe teritoriul național al unui stat membru.

Cu toate promisiunile ne-discriminării, realitatea practicii guvernamentale este tot mai greu de acoperit de nou-vorbirea pandemică. Astfel, guvernul PNL-USR-UDMR condus de Florin Vasile Cîțu a introdus la 30 august 2021, prin OUG, folosirea certificatelor digitale europene în România pentru deplasări pe teritoriul național, nu doar pentru călătoriile internaționale. De la început, Ministrul sănătății a precizat că restrângerea libertății de circulație nu-i va afecta pe cei vaccinați⁴¹. Toate restrângerile de drepturi de circulație ulterioare au fost adresate doar celor care nu au acceptat să fie vaccinați: carantina de noapte⁴² în localitățile cu incidență de peste 3 la mia de locuitori⁴³, accesul la restaurante și numeroase activități sociale, culturale, sportive. Pentru a da un exemplu, membrii guvernului au participat chiar la un spectacol de teatru la care accesul era posibil doar cu acest certificat⁴⁴. Ulterior, folosirea acestui certificat a fost extinsă și pentru accesul în centrele comerciale și este propus pentru toate

⁴⁰ Comisia Europeană, „Călătoriile în timpul pandemiei de COVID-19”, https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/travel-during-coronavirus-pandemic_ro (consultat la 25 octombrie 2021).

⁴¹ Sebastian Pricop, „CertIFICATELE digitale Covid vor putea fi folosite și pe teritoriul României”, *Libertatea.ro*, 30 august 2021, <https://www.libertatea.ro/stiri/certificate-digitale-covid-vor-putea-fi-folosite-si-pe-teritoriul-romaniei-3712802> (consultat la 25 octombrie 2021).

⁴² „Atenție! Vineri începe carantina de noapte la Sibiu pentru cei nevaccinați. Excepțiile și modele de declarații”, *Turnul Sfatului*, 8 octombrie 2021, <https://www.turnulsfatului.ro/2021/10/08/atenție-vineri-incepe-carantina-de-noapte-la-sibiu-pentru-cei-nevaccinati-excepțiile-si-modele-de-declaratii-185595> (consultat la 25 octombrie 2021).

⁴³ „Guvernul introduce restricții pentru nevaccinați. Măsurile care intră în vigoare de la o incidență de 3 la mie”, *Digi24.ro*, 17 septembrie 2021, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/sanatate/guvernul-introduce-restrictii-pentru-nevaccinati-masurile-care-intra-in-vigoare-de-la-o-incidenta-de-3-la-mie-1671807> (consultat la 25 octombrie 2021).

⁴⁴ Alexandru Orian, „Guvernul a început relaxarea la «Dineu cu proști»”, *Mediafax.ro*, 17 mai 2021, <https://www.mediafax.ro/stirile-zilei/guvernul-a-inceput-relaxarea-la-dineu-cu-prosti-20084079> (consultat la 25 octombrie 2021).

activitățile comerciale⁴⁵. Testele de tip RT-PCR au fost însă excluse de la intrarea în magazine, mai puțin cele alimentare, și de la cazarea în hoteluri⁴⁶.

Toate restricțiile pentru persoane nevaccinate, în Europa și în România, sunt considerate de nou-vorbirea pandemică drept „încurajare” pentru vaccinare, deși ceea ce este pus în practică este o presiune către conformare⁴⁷. Discriminarea persoanelor nevaccinate sau „favorizarea” celor vaccinate, cum se exprimă nou-vorbirea, sunt văzute ca metode de „triere”, nu de restricționare⁴⁸. Deși persoanele nevaccinate nu pot părăsi locuința pe timp de noapte, aceasta nu este o „discriminare”, ci un „drept câștigat” de cei care s-au vaccinat. La fel, limitarea dreptului la muncă în sectorul public prin folosirea certificatului de vaccinare sau testare nu înseamnă în nici un fel că vaccinarea este obligatorie, spune secretarul de stat Raed Arafat, cel care conduce Departamentul pentru Situații de Urgență. Este încă permisă testarea pe cheltuială proprie a angajaților în sectorul de stat, inclusiv în agențiile și companiile cu capital de stat (Poșta Română, Radio România, Televiziunea Română etc.)⁴⁹. În oglindă, testele de anticorpi, cele ce pot dovedi că cineva a trecut prin boală și că are un sistem imunitar solid, capabil să se opună infectării, nu pot fi folosite, pentru că ar putea fi „falsificate”⁵⁰. Mai mult, testarea în masă a tuturor este considerată irelevantă, pentru că testele nu au fost omologate, ci doar aprobate, iar unele teste au fost declarate neconforme⁵¹.

Așa cum insistă nou-vorbirea pe definirea a ceea ce este sau nu „obligatoriu”, vaccinarea nu este defel obligatorie, dar nevaccinarea produce consecințe serioase asupra studenților, de exemplu. Cei nevaccinați, spunea Ministrul Educației în mai 2021, vor fi obligați de universități să urmeze cursurile în costume speciale de protecție, precum medicii sau laboranții infecționiști ce lucrează cu virusuri letale⁵². La Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, studenții care au solicitat cazare peste vară în anul 2021 în regim hotelier, deci fără a fi prezenți la activități

⁴⁵ Gabriel Pecheanu, „Câțu, despre certificatul verde: „Aș merge pe ideea de a-l folosi și în magazine”, *Mediafax.ro*, 14 octombrie 2021, <https://www.mediafax.ro/politic/citu-despre-certificatul-verde-as-merge-pe-ideea-de-a-l-folosi-si-in-magazine-20300293> (consultat la 25 octombrie 2021).

⁴⁶ „Restricțiile au intrat în vigoare. Noile măsuri anti-COVID care se aplică începând de luni, 25 octombrie 2021”, *Digi24.ro*, 25 octombrie 2021, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/restrictiile-au-intrat-in-vigoare-noile-masuri-anti-covid-care-se-aplica-incepand-de-luni-25-octombrie-2021-1712025> (consultat la 25 octombrie 2021).

⁴⁷ „Certificatul verde a devenit obligatoriu la locul de muncă, în Italia. Ce riscă salariații și angajatorii care nu se conformează”, *Antena 3*, 15 octombrie 2021, <https://www.antena3.ro/externe/certificat-verde-italia-salariaatii-vaccinare-mario-draghi-616941.html> (consultat la 28 octombrie 2021).

⁴⁸ „Demis, Cîțu anunță: Certificatul verde să fie obligatoriu peste tot. Inclusiv pentru a intra în magazine!”, *Profit.ro*, 14 octombrie 2021, <https://www.profit.ro/stiri/social/demis-citu-anunta-certificatul-verde-sa-fie-obligatoriu-peste-tot-inclusiv-pentru-a-intra-in-magazine-20429409> (consultat la 28 octombrie 2021).

⁴⁹ I. B., „Raed Arafat afirmă că legea privind accesul angajaților din sistemul public la locul de muncă ar putea fi adoptată în două-trei săptămâni”, *HotNews.ro*, 26 octombrie 2021, <https://www.hotnews.ro/stiri-coronavirus-25136504-raed-arafat-afirma-legea-privind-accesul-angajatilor-din-sistemul-public-locul-munca-putea-adoptata-doua-trei-saptamani.htm> (consultat la 28 octombrie 2021).

⁵⁰ M. B., „Raed Arafat explică de ce nu se iau în considerare testele de anticorpi pentru accesul în restaurante și la evenimente”, *Digi24.ro*, 7 octombrie 2021, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/raed-arafat-explica-de-ce-nu-se-iau-in-considerare-testele-de-anticorpi-pentru-accesul-in-restaurante-si-la-evenimente-1692999> (consultat la 28 octombrie 2021).

⁵¹ A. T. „Alertă: peste 100 de teste rapide antigen, eliminate”, *Cotidianul.ro*, 11 octombrie 2021, <https://www.cotidianul.ro/alerta-pest-100-de-teste-rapide-antigen-eliminate/> (consultat la 29 octombrie 2021).

⁵² Ioana Nicolescu, „Cîmpeanu: Sunt universități care se gândesc ca din toamnă să impună anumite condiții: Purtarea de combinezoane de către studenții nevaccinați. Susțin această variantă”, *Edupedu.ro*, 4 mai 2021, <https://www.edupedu.ro/cimpeanu-sunt-universitati-care-se-gandesc-ca-din-toamna-sa-impuna-anumite-conditii-purtarea-de-combinezoane-de-catre-studentii-nevaccinati-pe-tot-parcursul-programului-didactic-sustin-aceasta-vari/> (consultat la 29 octombrie 2021).

didactice, au avut obligația de a se vaccina⁵³. Studenții de la Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș au fost condiționați prin hotărârea Senatului UMF să aibă acces la cazare, cursuri și la laboratoare doar în urma vaccinării sau a testării săptămânale⁵⁴.

Concluzii

Gestionarea epidemiei cu noul virus se desfășoară în cea mai opacă manieră, fără dorința de a încuraja un spațiu public comun, fondat pe încredere și pe utilizarea rațională a argumentelor. Suspiciunea, învinovățirea, acuzele, amenințările și teama propagată voluntar prin tehnici de comunicare în masă inhibă orice schimb rațional de idei. Hotărârile Comitetului Național pentru Situații de Urgență, cele prin care guvernul a reglementat restrângerea de drepturi și libertăți cetățenești de la începutul combaterii îmbolnăvirii cu noul virus (16 martie 2020), au fost publicate în *Monitorul Oficial al României* abia din 29 iunie 2021⁵⁵. Anterior, ele erau comunicate prin presă, deși actele normative au caracter obligatoriu pe teritoriul național doar dacă sunt oficial asumate de stat prin publicare în *Monitorul Oficial*. Nepublicate, ele nu au putut fi atacate la curțile de justiție, pentru că nu existau ca acte emise oficial. La fel, componența Grupului de Comunicare Strategică (GCS), implicat în gestionarea comunicării oficiale pe timp de epidemie, nu a fost cunoscută public decât în aprilie 2021, la peste un an de la înființarea GCS, însă doar în urma unei investigații jurnalistice. Majoritatea membrilor componenți s-au dovedit a fi ofițeri din structurile militarizate⁵⁶.

Nici în ceea ce privește epidemia și vaccinul administrat în România nu există un spațiu liber, neviat de constrângerea discursului de putere, capabil să accepte schimbul rațional de argumente. Deși inițial comunicarea oficială insista că vaccinul este foarte sensibil și trebuie ținut la -80°C, în condiții foarte riguroase, ulterior el s-a administrat pe scară largă în cabinetele medicilor de familie, școli, teatre, cinematografe, mall-uri și parcări. Deși expirate, dozele se pot încă administra după prelungirea valabilității lor de către guvern, în acord cu Agenția Europeană a Medicamentului⁵⁷. Deși populația de referință folosită de CNCAV este de aproximativ 19 milioane de persoane, România a cumpărat 120 milioane de doze vaccin. Premierul Florin Vasile Cîțu declara că ele sunt o comandă pentru mai mulți ani și că pe unele dintre doze deja le-ar fi vândut⁵⁸. Deși vaccinarea este gratuită, dozele de vaccin au fost cumpărate de guvern de la

⁵³ I. R. „Studenții de la Universitatea Babeș-Bolyai care folosesc căminele peste vară «în regim hotelier» trebuie să se vaccineze”, *Hotnews.ro*, 17 iunie 2021, <https://www.hotnews.ro/stiri-educatie-24865818-studentii-universitatea-babes-bolyai-care-folosesc-caminele- peste-vara-regim-hotelier-trebuie-vaccineze.htm> (consultat la 29 octombrie 2021).

⁵⁴ Maria Țaga, „Început de an universitar cu proteste la Târgu-Mureș. Studenții de la UMF sunt nemulțumiți că trebuie să se vaccineze ori să se testeze săptămânal”, *Adevărul.ro*, 20 septembrie 2021, https://adevarul.ro/locale/targu-mures/Inceput-an-universitar-proteste-targu-mures-studentii-umf-nemultumiti-trebuie-vaccineze-testeze-saptamanal-1_61481e835163ec42716e2886/index.html (consultat la 29 octombrie 2021).

⁵⁵ „Video Guvern: Reprezentarea CNSU în instanță de către DSU; hotărârile CNSU se publică în Monitorul Oficial”, *Agerpres*, 29 iunie 2021, <https://www.agerpres.ro/politica/2021/06/29/video-guvern-reprezentarea-cnsu-in-INSTANTA-DE-CATRE-DSU-HOTARARILE-CNSU-SE-PUBLICA-IN-MONITORUL-OFFICIAL--739838> (consultat la 29 octombrie 2021).

⁵⁶ Magda Prelipceanu, „Emilia Șercan: Componența Grupului de Comunicare Strategică dovedește militarizarea actului de comunicare publică în pandemie”, *RFI România*, 15 aprilie 2021, <https://www.rfi.ro/asculta-la-rfi-ro-132951-emilia-sercan-grupul-comunicare-strategica-militarizare-comunicare> (consultat la 29 octombrie 2021).

⁵⁷ „Valeriu Gheorghita: Zeci de mii de doze de vaccin AstraZeneca din România expiră peste 10 zile”, *Digi24.ro*, 20 iunie 2021, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/sanatate/valeriu-gheorghita-zeci-de-mii-de-doze-de-vaccin-astrazeneca-din-romania-expira-peste-10-zile-1569777> (consultat la 29 octombrie 2021).

⁵⁸ Cătălina Sîrbu, „Premierul Cîțu explică strategia României de a achiziționa 120 de milioane de doze de vaccin anti-COVID: „Nu le-am cumpărat, sunt comandate”, *Ziare.com*, 14 iulie 2021, <https://ziare.com/florin->

producători prin mecanismul de achiziție pus la punct de Comisia Europeană, dar premierul Cîțu nu spune care este prețul facturii pe care România o are de achitat⁵⁹.

În lipsa unui schimb liber de idei, în lipsa schimbului de argumente nu poate exista nici obiectivitate, nici comunitate. Nou-vorbirea pandemică și realitatea pe care discursul de putere o impune sunt incompatibile cu efortul comun de a căuta Binele și Adevărul. Discursul de putere care domină spațiul public creat anterior prin efortul de tranziție de la comunism la democrația liberală inhibă orice opoziție argumentată. Deși democrația poate cu greu supraviețui mecanismelor de constrângere ideologică, cele care folosesc forța enormă a propagandei desfășurată prin mijloacele moderne de comunicare în masă, salvarea ei a fost în secolul XX un context extern favorabil. Dacă nazismul s-a prăbușit în Germania prin control extern, comunismul a devenit imposibil, prin contradicțiile sale interne, doar pentru că surse externe de comunicare transmiteau mesaje contrare propagandei oficiale. *Radio Europa Liberă, Vocea Americii*, samizdatul larg răspândit dincoace de Cortina de Fier, toate au făcut ca sistemul totalitar să se prăbușească ca o butaforie prost întreținută. Cum nimeni nu mai credea serios în ideologia propagată oficial, doar poliția secretă mai putea ține în picioare edificiul totalitar.

Nicicând după 1989, mecanisme sofisticate de comunicare ideologică, cenzură și control nu au funcționat precum cele din noua realitate oficială pandemică. Ideile, argumentele, persoanele neconforme au fost cenzurate, paginile de internet „ascunse”, conturile personale „blocate”, reputația știrbită și persoanele publice sau semi-publice denigrate sistematic de un aparat de comunicare privat, dar care lucrează în numele guvernului, dar și de un aparat birocratic de control al media, precum CNA. Nicicând după 1989 presa privată nu a fost mai legată economic de ideologia oficială guvernamentală, devenind un organ de comunicare cvasi-public, fără nici o tendință marcată de independență editorială. Pentru prima dată după 1989, jurnaliștii privați au devenit simpli agenți de influență și de persuasiune ai guvernului, fără dorința de a căuta adevărul dincolo de ideologia propagată oficial. Ei participă acum la controlul informației, eliminând tot ceea ce nu este conform ideologic. Ștergerea pasajelor din interviuri și declarații anterioare, precum eliminarea pasajelor incomode din interviul acordat de generalul Ciucă la încheierea mandatului său ca șef al Marelui Stat Major al Armatei, unde declara că niciodată nu va accepta o funcție politică, aduce aminte de tehnica orwelliană a rescrierii trecutului⁶⁰. Cine controlează trecutul, controlează prezentul, iar cine controlează prezentul, controlează viitorul.

În acest context, nu este de mirare că nou-vorbirea pandemică este chemată să acopere noua realitate cu aparențele vechii realități. Cauzalitatea exprimată prin prepoziția „cu” (nu prin „de”), substantive precum „discriminarea” și adjective precum „obligatoriu”, toate capătă un nou sens în nou-vorbirea pandemică. Discriminarea devine „triere”, iar „vaccinarea obligatorie” devine „încurajare către vaccinare”. În fața noii realități promovate prin propaganda oficială, pe măsură ce mecanismele de control devin mai severe, cetățenii încep să adopte ceea ce practicau

[citu/premier/premierul-citu-explica-romania-comanda-120-milioane-doze-vaccin-strategie-1690449](https://www.citupremier.ro/premierul-citu-explica-romania-comanda-120-milioane-doze-vaccin-strategie-1690449) (consultat la 29 octombrie 2021).

⁵⁹ Ina Stoica, „Cât costă o doză de vaccin anti-COVID? Banii vin din buget, dar autoritățile țin secret prețul pentru „a evita competițiile în achiziție”, *Gândul.ro*, 29 mai 2021, <https://www.gandul.ro/dezvaluiri/cat-costa-o-doza-de-vaccin-anti-covid-banii-vin-din-buget-dar-autoritatile-tin-secret-preturile-pentru-a-evita-competitiile-exclusiv-19637252> (consultat la 29 octombrie 2021).

⁶⁰ Lucian Davidescu, „Cine a șters vorbele neinspirate ale lui Nicolae Ciucă de pe site-ul Radio România? SRR pregătește o plângere penală”, *România Curată*, 24 octombrie 2021, <https://www.romaniacurata.ro/cine-a-sters-declaratiile-lui-nicolae-ciuca-de-pe-site-ul-radio-romania-srr-pregateste-o-plangere-penala/> (consultat la 29 octombrie 2021).

cu succes înainte de 1989, anume „Ketman”, o conformare exterioară la reguli, care să mascheze un exercițiu autonom al gândirii ascunse, intime. Indivizii vor supraviețui prin „Ketman”, dar democrația nu va subzista fără un spațiu propice, fondat pe schimburi consistente de idei, care să fie continue, multiple, permanente și libere.

BIBLIOGRAFIE

***, „Atenție! Vineri începe carantina de noapte la Sibiu pentru cei nevaccinați. Excepțiile și modele de declarații”, *Turnul Sfatului*, 8 octombrie 2021.

***, „Bilanț România joi: 1632 cazuri noi și 94 de pacienți decedați”, *Turnul Sfatului*, 06 mai 2021.

***, „Certificatul verde a devenit obligatoriu la locul de muncă, în Italia. Ce riscă salariații și angajatorii care nu se conformează”, *Antena 3*, 15 octombrie 2021.

***, „Copiii cu vârsta de 12 ani și peste se pot vaccina anti-Covid începând de miercuri”, *Digi24.ro*, 01 iunie 2021.

***, „Demis, Cițu anunță: Certificatul verde să fie obligatoriu peste tot. Inclusiv pentru a intra în magazine!”, *Profit.ro*, 14 octombrie 2021.

***, „Dragi părinți, lăsați-i pe copii să fie mai buni ca voi”, *Digi24.ro*, 01 octombrie 2021.

***, „Guvernul introduce restricții pentru nevaccinați. Măsurile care intră în vigoare de la o incidență de 3 la mie”, *Digi24.ro*, 17 septembrie 2021.

***, „Medicii fac apel la părinți: Fiecare își asumă. Poți sta cu gândul „c-ai salvat copilul de la vaccin” sau în timp să-ți blestemi zilele”, *Digi24.ro*, 27 august 2021.

***, „Medicul care a contestat pandemia suspendat în cadrul UMF Iași. „Dragi studenți, vă rog să nu mă contactați nici măcar online în perioada carantinării mele” a transmis acesta”, *G4Media.ro*, 09 iulie 2021.

***, „Răzvan Dumitrescu: În România se tace asurzitor. Rolul unui jurnalist nu este acela de agenție de PR”, *Q Magazine*, 27 octombrie 2021.

***, „Restricțiile au intrat în vigoare. Noile măsuri anti-COVID care se aplică începând de luni, 25 octombrie 2021”, *Digi24.ro*, 25 octombrie 2021.

***, „Valeriu Gheorghită: Zeci de mii de doze de vaccin AstraZeneca din România expiră peste 10 zile”, *Digi24.ro*, 20 iunie 2021.

***, „Video Guvern: Reprezentarea CNSU în instanță de către DSU; hotărârile CNSU se publică în Monitorul Oficial”, *Agerpres*, 29 iunie 2021.

ANDREI, Cristian, „De unde a făcut rost guvernul Orban de 200 de milioane de lei pentru presă”, *Europa Liberă România*, 01 mai 2020.

ARISTOTEL, *Categorii*, Humanitas, București, 1994.

B., I., „Raed Arafat afirmă că legea privind accesul angajaților din sistemul public la locul de muncă ar putea fi adoptată în două-trei săptămâni”, *HotNews.ro*, 26 octombrie 2021.

B., M., „Raed Arafat explică de ce nu se iau în considerare testele de anticorpi pentru accesul în restaurante și la evenimente”, *Digi24.ro*, 07 octombrie 2021.

BERLIN, Isaiah, *Lemnul strâmb al omenirii*, Humanitas, București, 2021.

C., R., „CNA va avea puterea de a elimina clipuri din online”, *Cotidianul.ro*, 18 octombrie 2021.

C., R., „Medicii, vizați de sancțiuni radicale pentru dezinformare”, *Cotidianul.ro*, 18 octombrie 2021.

CNCAV, „Întrebări și răspunsuri”, 21 iulie 2021, <https://vaccinare-covid.gov.ro>.

CRISTIAN, Radu, „88% dintre pacienții cu cancer aflați în tratament în 2019 au murit în pandemie. Cât pierde statul pentru că nu finanțează prevenția”, *Gândul*, 16 septembrie 2021.

DAVIDESCU, Lucian, „Cine a șters vorbele neinspirate ale lui Nicolae Ciucă de pe site-ul Radio România? SRR pregătește o plângere penală”, *România Curată*, 24 octombrie 2021.

DOISE, Willem, Jean-Claude DESCHAMPS, Gabriel MUGNY, *Psihologie socială experimentală*, Polirom, Iași, 1996.

FOUCAULT, Michel, *Histoire de la folie a l'ageclassique*, Gallimard, Paris, 1972.

GINZBURG, Carlo, *Les batailles nocturnes. Sorcellerie et rituels agraires au XVIIe et XVIIIe siècles*, Flammarion, Paris, 2019.

GUVERNUL ROMÂNIEI, Ministerul Afacerilor Interne, „Informare COVID-19, Grupul de Comunicare Strategică, 14 iulie, ora 13.00”.

KOESTLER, Artur, *Întineric la amiază*, Humanitas, București, 2002.

KOESTLER, Artur, *Les somnambules. Essai sur l'histoire des conceptions sur l'Univers*, Calmann-Levy, Paris, 1960.

KUHN, Thomas, *Structura revoluțiilor științifice*, Humanitas, București, 2008.

LORENZ, Konrad, *Les fondements de l'éthologie*, Flammarion, Paris, 1984.

MEȚAC, Anda, „Infertilitatea, miocarditele și tromboza – vaccinarea, între mituri și adevăr”, *România Curată*, 26 octombrie 2021.

MILOSZ, Czeslaw, *Gândirea captivă*, Humanitas, București, 2008.

MUCHEMBLED, Robert, *Culture populaire et culture des élites dans la France moderne (XVe – XVIIIe siècle)*, Flammarion, Paris, 1978.

NICOLESCU, Ioana, „Cîmpeanu: Sunt universități care se gândesc ca din toamnă să impună anumite condiții: Purtarea de combinezoane de către studenții nevaccinați. Susțin această variantă”, *Edupe.ro*, 4 mai 2021.

NIETZSCHE, Friedrich, *Humain, trop humain*, Librairie Generale Francaise, Paris, 1995.

ORIAN, Alexandru, „Guvernul a început relaxarea la „Dineu cu proști”, *Mediafax.ro*, 17 mai 2021.

ORWELL, George, *O mie nouă sute optzeci și patru*, Polirom, Iași, 2019.

PATAPIEVICI, Horia-Roman, *Despre idei & blocaje. O modestă propunere de a regândi cultura română pornind de la ceea ce îi lipsește, fără a renunța la ceea ce, în aparență, îi prisosește*, Humanitas, București, 2007.

PECHEANU, Gabriel, „Câțu, despre certificatul verde: „Aș merge pe ideea de a-l folosi și în magazine”, *Mediafax.ro*, 14 octombrie 2021.

POPPER, Karl R., *Societatea deschisă și dușmanii ei*, Humanitas, București, 2017.

PRELIPCEANU, Magda, „Emilia Șercan: Componenta Grupului de Comunicare Strategică dovedește militarizarea actului de comunicare publică în pandemie”, *RFI România*, 15 aprilie 2021.

PRICOP, Sebastian, „CertIFICATELE digitale Covid vor putea fi folosite și pe teritoriul României”, *Libertatea.ro*, 30 august 2021.

R., I., „Studenții de la Universitatea Babeș-Bolyai care folosesc căminele peste vară «în regim hotelier» trebuie să se vaccineze”, *Hotnews.ro*, 17 iunie 2021.

SCLAVONE, Ionel, „Cosmin Prelipceanu, derapaj în direct: «Școala trebuie să-i scape pe copii de părinți». Reacția ministrului Educației”, *Evenimentul Zilei*, 29 septembrie 2021.

SÎRBU, Cătălina, „Premierul Cîțu explică strategia României de a achiziționa 120 de milioane de doze de vaccin anti-COVID: «Nu le-am cumpărat, sunt comandate», *Ziare.Com*, 14 iulie 2021.

STOICA, Ina, „Cât costă o doză de vaccin anti-COVID? Banii vin din buget, dar autoritățile țin secret prețul pentru «a evita competițiile în achiziție»”, *Gândul.ro*, 29 mai 2021.

T., A., „Alertă: peste 100 de teste rapide antigen, eliminate”, *Cotidianul.ro*, 11 octombrie 2021.

ȚAGA, Maria, „Început de an universitar cu proteste la Târgu-Mureș. Studenții de la UMF sunt nemulțumiți că trebuie să se vaccineze ori să se testeze săptămânal”, *Adevărul.ro*, 20 septembrie 2021.

VAN VEEN, Christophe, „DidierRaoult a la retraite des Hopitaux de Marseille”, *France Bleu*, 31 august 2021.

ZWEIG, Stefan, *Lupta în jurul unui rug. Castello împotriva lui Calvin*, Humanitas, București, 2016.